

Kehittämistehtävä (Avoin AMK)

DKITIS20 Kirjasto- ja tietopalvelualan korkeakouludiplomi

2021

Liisa Uimonen

EKOAINESTOT ESIIN!

– Ekohyllykokoelmalistat IMMS-näyttelytyökalulla
Helsingin kaupunginkirjastolle

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTON ROOLI EKOLOGISEN KRIISIN AIKAKAUDELLA	5
3 YHTEINEN KELLUVA KOKOELMA JA IMMS-LOGISTIIKKAJÄRJESTELMÄ	8
4 LÄHESTYMISTAVAT JA METODIT	11
4.1 Työprosessi ennen ekohyllykokoelmalistojen koonnin aloittamista	11
4.2 IMMS-näyttelytyökalu	12
4.3 Ekohyllykokoelmien haravointi ja valinta	14
4.4 Ekohyllylistojen väliset rajaukset	15
5 EKOHYLLYKOKOELMALISTAT	16
5.1 Käytetyt hakusanat	16
5.2 Ekohyllylistojen määrittäminen	17
5.3 Ekohyllykokoelmalistat	18
6 NÄYTTELYIDEN RAKENTAMINEN JA KÄYTTÖÖNOTTO	22
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMENPITEET	25
LÄHTEET	27

LIITTEET

- Liite 1. Haastattelu ekohyllyistä 17.2.2021
- Liite 2. Ekohylly 2.0 -konsepti
- Liite 3. Ekohyllykokoelmalistat: kolme esimerkkiä

TAULUKOT

Taulukko 1. Ekohyllykokoelmalistojen kuvaukset.	19
Taulukko 2. Kokoelmalistojen nimeke- ja nidemäärät	21
Taulukko 3. Ekohyllynäyttelylistat IMMS:ssä	23

1 JOHDANTO

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden kaventaminen, luonnonvarojen ylikulutus sekä maiden, vesien ja ilman saastuttaminen ovat tuoneet ihmiskunnan ennenkokemattoman haasteen eteen, jossa meidän ja tulevien sukupolvien turvallisen ja hyvän elämän perusta on uhattuna. Ilmaston- ja ympäristönsuojelu ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen ovat tiedeyhteisön ja ympäristöliikkeiden vaatimusten myötä nousseet valtavirtaisiksi teemoiksi myös hallinnon eri tasoilla, ja ne näkyvät esimerkiksi erilaisissa strategioissa ja toimenpideohjelmassa.

Julkishallinnon tuottamina palveluina myös yleisten kirjastojen tulee ottaa aktiivinen rooli ilmasto- ja ympäristökysymysten edistämisessä. Tässä ne voivat vaikuttaa erityisesti oman ydintehtävänsä, tieto- ja kulttuurisisältöjen edistämisen, kautta. Yksi tällainen ratkaisu on teemoja käsittelevän aineiston nostaminen paremmin esille asialle omistetun teemahyllyn avulla.

Tämän kehittämistehtävän aiheena on Helsingin kaupunginkirjastolle IMMS-näyttelytyökalulla rakennettavat ekohyllyt, joiden kokoaminen on uudenlaista kokoelma- ja sisälönavaustyötä älykkään kellutuksen kirjastossa. Kehittämistehtävässä fokuksena on ekohyllykokoelmalistojen aineiston valinta, koonti ja kuvaus. Ekohyllynäyttelyiden käyttöönotto jää tämän työn ulkopuolelle johtuen koronaviruksen aiheuttamista rajoituksista kirjastopalveluissa.

Alustuksena ekohyllyjen idealle ja suunnitelmalle kuvailen alkuun ensinnäkin ekologisen kriisin tuomaa toimintapainetta ja toisaalta toiminnan mahdollisuuksia yleisille kirjastoille. Olen haastatellut 17.2.2021 Helsingin kaupunginkirjaston Harri Sahavirtaa ja Leila Sonkkasta (liite 1) kirjastojen ympäristötyöstä ja erityisesti ympäristöaineistojen edistamisestä, ja hyödynnän haastattelua jo tässä kuvauksessa. Toiseksi selostan Helsingin kaupunginkirjastossa keväällä 2019 käyttöön otetun yhteisen kelluvan kokoelmahoidon ja IMMS-logistiikkajärjestelmän toiminnan sekä näiden luomat raamit kokoelmamuutoksille. Nämä ovat ne lähtökohdat, joista ekohyllyjen kaltaista rakennetta voitiin lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan.

Tämän jälkeen kuvailen, miten ajatus ekohyllyistä ja päätös niiden toteuttamisesta nimenomaan näyttelytyökalulla muotoutui. Hyödynnän myös tässä Sahavirran ja Sonkkasen haastattelua (liite1). Kokousten ja keskusteluiden myötä syntyi konseptipaperi (liite

2), jonka pohjalta ekohyllyjen näyttelylistoja olen koonnut. Selitän näyttelytyökalun ja sen avulla tilattavien näyttelyiden logiikkaa, joka asettaa edelleen omat speksinsä koottaville näyttelylistoille. Lisäksi kuvailen, millä perusteilla ensinnäkin valitaan ekohyllyihin aineistoa ja toiseksi rajataan koko ekohyllyjen kokonaisuus sopivan kokoisiksi erillisiksi näyttelylistoiksi.

Kehittämistehtävän varsinainen tuotos on ekohyllykokoelmalistat tai -näyttelylistat, joiden koonnin ja kuvaukset esittelen luvussa 5. Liitteessä 3 voi tutustua muutamaankin esimerkkiin varsinaisista ekohyllykokoelmalistoista. Tässä työssä esitettävät kokoelmalistat kuvaavat niiden tilannetta keväällä 2021: ekohyllyjen listoja on tarkoitus täydentää ja päivittää aktiivisesti ja siten varmistaa niiden ajantasaisuus ja aineiston riittävyys.

Koronaviruksen aiheuttamien palvelurajoitusten vuoksi ekohyllyjen, kuten koko näyttelytyökalun, kunnollinen testaus ja käyttöönotto jäävät odottamaan parempaa aikaa. Nyt toukokuussa 2021 suunnitelmissa on aloittaa näyttelyiden käyttöönottokoulutukset ensi syksynä. Selostan kuitenkin, miten näyttelyiden rakentaminen ja käyttöönotto teknisesti tapahtuu. Lopuksi esitän joitakin johtopäätöksiä ekohyllykokoelmalistojen pohjalta sekä jatkokehittämissuhteita.

2 HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTON ROOLI EKOLOGISEN KRIISIN AIKAKAUDELLA

Ympäristöfilosofian ja ympäristöpolitiikan tutkija ja Bios-tutkimusyksikön¹ jäsen Ville Lähde oli keynote-puhujana *Nordic Libraries Annual*² -konferenssissa marraskuussa 2020. Hän kuvasi nykyisen ekologisen kriisin vakavuutta, jossa myöhästyneet mutta yhä tärkeämmät toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi kietoutuvat yhteen luontokadon ja luonnonvarojen ylikulutuksen kanssa. Hän peräänkuulutti niin kutsuttua oikeudenmukaista siirtymää, laadullista ja määrällistä ihmistoiminnan muutosta kohti uutta ihmiskunnan "sosio-ekologista metabolismia". (Lähde 2020.)

Osana tätä siirtymää hän näki kirjastolla monia, erityisesti toimintaan ja kulttuuriseen muutokseen liittyviä tukevia rooleja tai tehtäviä: Kirjastot mahdollistavat kokoelmillaan, tiloillaan ja palveluillaan uusien rutiinien ja tapojen kehittymistä sekä taitojen ja tietojen jakamista ja oppimista, ja kasvattavat resurssien yhteiskäyttöä. Jo kirjaston sieluun kytkeytyy jakamistaloiden hyve, myös ilman käyttäjien tai osallistujien tarvetta käyttää siihen rahaa. (Em.)

Haastattelin 17.2.2021 Helsingin kaupunginkirjaston Harri Sahavirtaa (Vallilan kirjastonjohtaja) ja Leila Sonkkasta (Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle -hankkeen³ koordinaattori) (ks. liite 1) kirjastojen ympäristötyöstä ja erityisesti ympäristöaineistojen edistämisestä. Sonkkanen kertoi, että kirjastot ovat tehneet varsin pitkään ympäristötyötä, mutta se ei ole aiemmin näkynyt selvästi asiakkaille. Vasta viime vuosina ympäristöasioiden ja -aineistojen voimakkaammalle edistämislle on tullut kunnolla tilaa ja tilausta. Yksittäiset kirjastot ovat kyllä perustaneet omia ekohyllyjä omasta kokoelmastaan, ja esimerkiksi juuri Vallilan kirjasto oli Sahavirran mukaan ensimmäisiä Helsingin kirjastoja, joka oman ekohyllyn perusti liittyttyään Ekokompassi-ohjelmaan⁴.

Kirjastot siis ovat jo pitkään tehneet työtä kestävyuden edistämiseksi, ja jo kirjaston perusajatus, kirjojen lainaaminen omaksi hankkimisen sijaan, perustuu nykytermein ilmais-

¹ <https://bios.fi/> (katsottu 12.5.2021)

² <https://nordiclibrariesannual.wordpress.com/> (katsottu 12.5.2021)

³ <https://www.kirjastot.fi/vihreakirjasto/esittely> (katsottu 19.5.2021)

⁴ Ekokompassi on Suomen luonnonsuojeluliiton omistama toiminnan kehittämisen työkalu, jonka avulla organisaatiot voivat vähentää toimintansa negatiivisia ympäristövaikutuksia, ja lisätä positiivisia tekoja omassa toimintaympäristössään: <https://ekokompassi.fi/> (katsottu 12.5.2021)

tuna jakamistalouden idealle, mihin myös Lähde viittasi esityksessään (2020). Harri Sahavirta kokoaa IFLA:n⁵ julkaisuun *Going Green: Implementing Sustainable Strategies in Libraries Around the World* kirjoittamassaan artikkelissa (2018) erilaisia keinoja, joilla kirjastot ovat ottaneet ja voivat ottaa osaa ympäristötyöhön. Näihin keinoihin kuuluvat muun muassa rakennukseen ja tiloihin liittyvät valinnat, henkilökunnan toimintatavat, materiaalien kierrätys, yleinen kirjastojen jakamisen periaate sekä pääsy luotettavaan tietoon.

Sahavirran (em) mukaan kirjastot voisivat kuitenkin ottaa aktiivisen roolin ympäristöasioiden edistämässä yhteiskunnassa, jonka osana kirjasto toimii. Hän kritisoi kirjastoissa vallinnutta ajatusta siitä, että riittää, että kirjasto tarjoaa pääsyn luotettavaan ja ajantasaiseen tietoon. Sen sijaan että kirjasto olisi passiivinen tietovarasto, sen tulisi edistää aktiivisesti ympäristötiedon ja -tietoisuuden leviämistä. (Em.) Haastattelussa 17.2.21 hän myös kritisoi nykyistä, 1900-luvun alussa kehitettyä kirjaston luokitusjärjestelmää, joka on vanhentunut ja silppuaa poikkitieteellisten aiheiden kirjallisuuden alaluokiksi pitkin 100-luokitusta. Erilaiset teemahyllyt voivat korjata tätä hajautumista.

Kun ajatellaan yleisten kirjastojen roolia ilmastonmuutoksen, luontokadon ja luonnonvarojen ylikulutuksen muodostaman ekologisen kriisin aikakaudella, on olennaista tarkastella kriittisesti kirjaston roolia yhteiskunnassa ylipäätään. Yleisesti kirjastot nähdään puolueettomina ja neutraaleina tiedon ja kulttuurisisältöjen tarjoajina. Kirjastojen mahdollisuudet ottaa yhteiskunnallisesti kantaa jakavat mielipiteitä varmasti niin kirjaston työntekijöiden kuin käyttäjienkin välillä. Toisaalta esimerkiksi ekologisuus ja kestävä kehitys ovat kirjattu Helsingin kaupunginkirjaston arvoihin, ja toiminta omien arvojen edistämiseksi on sinällään johdonmukaista. Myös Sahavirta toi esiin haastattelussa 17.2.2021, että edistämällä ympäristökirjallisuutta tuomme esille niitä arvoja, joihin olemme sitoutuneet.

Ilmastonmuutos, luontokato ja luonnonvarojen ylikulutuksen vaikutukset ovat kuitenkin myös tieteellisesti tutkittuja tosiasioita, eivät poliittisia kysymyksiä sinänsä. Esimerkiksi ilmastonmuutoksesta tekee poliittisen kysymyksen yhtäältä denialistiset yritykset pitää kiinni nykyisistä yhteiskunnallisista valtarakenteista, jotka ovat hidastaneet ilmastonmuutoksen vastaisia toimia jo vuosikymmeniä. Toisaalta taas ne keinot, joilla ilmastonmuutokseen reagoidaan tai jätetään reagoimatta, perustuvat poliittisiin valintoihin. Kirjastot

⁵ *The International Federation of Library Associations and Institutions*; <https://www.ifla.org/> (katsottu 19.5.2021)

voivat ajantasaista ja luotettavaa ympäristötietoa aktiivisesti levittämällä ja edistämällä antaa kansalaisille välineitä käsittää ja vaikuttaa ilmastonmuutoksen riivaamassa yhteiskunnassa. Tässä kirjaston rooli on toimijuutta tukeva ja edistävä, ei suoraan poliittisen toimijan, kuten Kaja Ahnfelt Oslostä esitti osana esitystään *Nordic Libraries Annual* -konferenssissa marraskuussa 2020 (Ahnfelt 2020).

Kokoelmasta ja sisällöistä ponnistava ympäristötyö tuleekin mielestäni olla kirjastojen ympäristötoiminnan keskiössä. Esimerkiksi Pirjo Tuomi on tutkinut väitöskirjassaan (2017) Suomen yleisten kirjastojen roolin kehittymistä kansansivistyksen tukipilareista koko kansan olohuoneiksi, ja erittelee erilaisia näkökulmia paitsi kirjaston olemassaolon oikeutukselle, myös kokoelmatyölle. Hän päätyy synteessissään ehdotukseen Suomen yleisestä kirjastosta kirjallisuuslähtöisenä instituutiona, joka toteuttaa kulloinkin sille määriteltyjä tehtäviä ennen kaikkea kulttuurisista ja tiedollisista sisällöistä käsin (em). Esimerkiksi nykyisessä kirjastolaissa (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016) määriteltyyn aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden edistämiseen kirjasto vastaisi edistämällä luotettavan tiedon levittämistä, edistämällä lukemiskulttuuria, ja niin edelleen. Vastaavasti tarpeeseen osallistua ympäristökriisin ehkäisemiseen ja hidastamiseen kirjasto voisi vastata edistämällä asiaan liittyvää kirjallisuutta. Vuosina 2011–2012 toteutetun Kestävä kehitys kirjastoissa -hankkeen loppuraportissa suositeltiin muun muassa panostamista asiakasviestintään, sillä “[k]irjastoilla [on] merkittävät vaikutusmahdollisuudet asiakkaiden ympäristötietoisuuden parantamiseksi viestinnän, esimerkillisyyden ja ympäristökasvatuksen keinoin” (Green@Library 2012, 12). Miksi ei panostaa viestintään välitykseen myös kokoelmien avulla?

Myös Harri Sahavirta tarkensi näkemyksiään kirjaston mahdollisuuksista vaikuttaa ympäristöasioissa haastattelussa 17.2.2021. Suurimmat päästöt itse kirjastosta syntyvät kirjastorakennuksesta ja sen energiankulutuksesta, mutta nämä ovat asioita, joihin kirjaston henkilökunta pystyy usein vaikuttamaan vain hieman jos ollenkaan. Kirjastolaisten tulisikin keskittyä ympäristötoiminnassaan siihen, mihin voivat itse vaikuttaa. Kokoelmatyö on tässä avaimena. Erilaisten materiaali- ja muovitusvalintojen lisäksi voimme vaikuttaa siihen, mitä aineistoa hankimme kirjastoihin ja miten tuomme tuota aineistoa esille. Esimerkiksi Vallilan kirjastossa Sahavirta oli huomannut, että oman ekohyllyn perustaminen vaikutti suoraan valintoihin ja karsintaan, eli kokoelmatyön taustaoletukset olivat muuttuneet.

3 YHTEINEN KELLUVA KOKOELMA JA IMMS-LOGISTIikkaJÄRJESTELMÄ

Helsingin kirjastoista muun muassa Vallilassa, Kalliossa ja Puistolassa on aikaisemmin ylläpidetty omaa ekohyllyä, jonka aineisto on koottu oman kirjaston kokoelmista. Vastavia esimerkkejä löytyy myös muiden maiden kirjastoista: esimerkiksi IFLA:n julkaisussa *Going Green: Implementing Sustainable Strategies in Libraries Around the World* Lo Claesson kirjoittaa (2018) Ruotsin Vaggerydin kirjaston kokeilusta ympäristötiedon edistämiseksi. Vaggerydin kirjastossa on varattu oma ympäristökysymyksiä käsittelevän kirjallisuuden nurkkaus, jonka kokoelmaa kirjastolaiset ylläpitävät. Helsingin kaupunginkirjastossa nykytilanne on kuitenkin toisenlainen niin, ettei oman ekohyllyn ylläpitäminen ole mielekästä: Helsingin kokoelmasta on tullut kirjastojen yhteinen, ja se kelluu älykkään IMMS-logistiikkajärjestelmän avulla.

IMMS (*Intelligent Material Management System*⁶) on Helsingin kaupunginkirjastossa käytössä oleva logistiikkajärjestelmä, joka mahdollistaa yhteisen kokoelman älykkään kellutuksen. Kellutuksen perusidea on, että niteillä ei ole kotikirjastoa, vaan ne jäävät aina siihen kirjastoon, johon ne palautetaan. Helsingin älykäs järjestelmä kuitenkin laskee, missä palautettavalle niteelle on eniten tarvetta, mitä varten fyysiset hyllyt on tarkkaan mitattu ja niille on laskettu täyttökapasiteetti. Kokoelma on näin rakennettu IMMS-järjestelmässä niin kutsuiksi hyllyriveiksi tai riveiksi: Esimerkiksi ”al 1.4 JÄNNITYS a-c” viittaa tilaan, johon ohjautuu aikuisten jännitys-genren kaunokirjallisuutta aakkosissa a-c; ”al 000-188.1” viittaa tilaan, johon ohjautuu aikuisten tietokirjallisuutta luokista 000-188.1; ja ”II 1.79 ENSIKIRJAT” viittaa tilaan, johon ohjautuu lasten paksulehtisiä ensikirjoja. Muutokset yhden kirjaston hyllyriveissä vaikuttavat aineiston kellumiseen ja riittävyyteen muissa kirjastoissa. Näin ollen muutokset on suunniteltava huolellisesti yhdessä Kirjastoverkon yhteisten palveluiden (Kivepa; vastaa keskitetysti aineiston hankinnasta, luetteloinnista, rekisteröinnistä, kirjastojärjestelmästä ja logistiikasta Helsingissä) kanssa niin, että mahdollisista täydennyshankinnoista sovitaan samalla.

Esimerkiksi niin kutsuttuja sateenkaarihyllyjä on perustettu ahkerasti Helsingin kirjastoihin viimeisen noin vuoden aikana, joten selitän niiden avulla IMMS:n kellutuksen ja hyl-

⁶ https://lyngsoe-imms.com/docs/en_US/ (katsottu 19.5.2021)

lyrivien logiikkaa. Sateenkaarihyllyt ovat teemahyllyjä, joihin on koottu kaunokirjallisuutta, tietoa, sarjakuvia ja elokuvia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyen, ja niitä on ollut joissakin kirjastoissa jo pidempään kirjastojen omista kokoelmista koottuna. Yhteisen kokoelman ja kellutuksen myötä sateenkaariaineistosta haluttiin luoda oma genre, jolle mitataan hyllyrivit sateenkaarihyllyn haluavissa kirjastoissa, joiden välillä sateenkaariaineisto kelluu. Nämä hyllyrivit ovat ensinnäkin pois muun aineiston hyllyriveistä, missä kohtaa on siis tullut tehdä kirjastokohtaisia päätöksiä, mitä aineistoa halutaan vähemmän, jotta sateenkaariaineistolle on saatu tilaa. Toiseksi uusi hyllyrivi yhdessä kirjastossa imee aineistoa muista kirjastoista. Sateenkaariaineisto on tehty niin, että sopivista nimekkeistä on poimittu osa niteistä ja määritetty ne Sierra-kirjastojärjestelmässä sateenkaari-genren aineistoksi. Niteet on myös merkitty sateenkaaritarroilla. IMMS ohjaa sateenkaarihyllyriveille niteitä, jotka on Sierrassa määritelty sateenkaarihyllyyn. Kun hyllyrivejä perustettiin yhä useampaan kirjastoon, oli varmistettava, että sateenkaariniteitä on varmasti niin paljon, että niitä riittää jokaiseen kirjastoon sen lisäksi, että osa aineistosta on luonnollisesti lainassa. Niteiden riittävyys on varmistettava uudelleen tilanteessa, jossa yhä uudet kirjastot haluavat itselleen sateenkaarihyllyn.

Yhteinen, kelluva kokoelma asetti siis myös ympäristöaineiston kokoelmatyölle ja ekohyllyjen ylläpidolle uudet raamit ja mahdollisuudet, mistä myös Sahavirta huomautti osana haastattelua 17.2.21 (ks. liite 1). Enää Helsingissä ei ole omia kokoelmia, joiden kokoamisessa ja hyllyttämisessä kirjastot voisivat käyttää omaa harkintaa ilman, että se vaikuttaisi aineiston riittävyteen muualla. Näin ollen ekohyllyjen perustamiseen tarvitaan uudet, yhteiset säännöt ja kokoelmapolitiikka. Ekohyllyjä alettiin alkuun kehittää sateenkaarihyllyjen kanssa rinnakkain, ajatuksena, että niitä perustettaisiin samalla tapaa kuin sateenkaarihyllyjä (ks. alaluku 4.1).

Hyllyrivit eivät kuitenkaan ole ainoita IMMS:n kokoelmanohjausvälineitä. Älykkään kellutuksen lisäksi IMMS mahdollistaa niteiden hyvin tarkan sijainnin määrittämisen: onko kaivattu nide omalla paikallaan, tietyllä varaushyllyllä, palautusautomaatilla tai ehkä laitettu näyttelyyn esille? IMMS:llä on mahdollista rakentaa myös älykkäitä, automatisoituja näyttelyitä. Niin kutsutulla näyttelytyökalulla on mahdollista tilata IMMS:lle syötettyjä näyttelyitä niin, että IMMS laskee näyttelyyn kerättävien ja toimitettavien niteiden määrän ja täydentää niteitä aina, kun niiden määrätty lukumäärä laskee lainauksen myötä annettuun minimiin. Siinä missä sateenkaarihyllyjä päätettiin kehittää omana hyllypaikkanaan tai -riveinään, ekohyllyistä päätettiin tehdä pilotti näyttelytyökalulle (ks. alaluku 4.1).

IMMS-näyttelytyökalu on siis uusi, yhteisen ja kelluvan kokoelman sisällönavaamisen ja -edistämisen työkalu. IMMS:lle syötetään tiedot nimekkeistä, joita tiettyyn näyttelyyn halutaan, ja näin rakennettuja näyttelyitä voi tilata määrääjäksi tiettyyn kirjastoon. Näyttelyitä varten tehtävä valintatyö voidaan keskittää, ja niin valinnasta hyötyvät kaupungin kaikki kirjastot ja sitä myöden myös kirjastonkäyttäjät läpi kaupungin. Silloin, kun niteet eivät ole jossain näyttelyssä, niiden paikka on omalla luokkansa mukaisella hyllyrivillä, eli nimekkeistä ei erotella pysyviä niteitä näyttelyihin niin kuin esimerkiksi sateenkaarihylyjä varten on valittu pysyvät niteet sateenkaariaineistoksi.

4 LÄHESTYMISTAVAT JA METODIT

Kirjaston sisällölliselle ympäristötyölle, siis ilmasto- ja ympäristötiedon ja -kirjallisuuden edistämistyölle ratkaisuksi päädyttiin siis kehittämään yhteiset ekohyllyt, joiden kokoamista tämä kehittämistehtävä käsittelee. Näyttelytyökalu on väline, jolla kehittämistyön myötä saadut ekohyllykokoelmat saadaan käyttöön.

Näkökulma on konstruktivistinen siinä mielessä, että tarkoituksena on luoda uusi rakenne ja konkreettinen tuotos (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015). Ratkaisu pohjaa Helsingin kirjastoammattilaisten kokemuksesta ja keskusteluista nousseeseen ideaan, ja sitä perustellaan ekologisen kriisin kirjastoillekin aiheuttamalla toimintapaineella, luotettavan ja ajantasaisen tiedon tärkeydellä sekä lukemisen edistämisellä. Samaan aikaan ekohyllyjen idea nivoutuu hyvin kirjastolaissa määritettyihin kirjaston tehtäviin aktiivisen kansalaisuuden edistämisestä sisältölähtöisesti: edistämällä tiedon saatavuutta ja käyttöä sekä lukemiskulttuuria ja tukemalla elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia kirjastot tukevat aktiivista kansalaisuutta.

4.1 Työprosessi ennen ekohyllykokoelmalistojen koonnin aloittamista

Haastattelin Harri Sahavirtaa ja Leila Sonkkasta 17.2.2021 myös selvittääkseni yhteisten ekohyllyjen kehittämisen taustalla olevaa prosessia (ks. liite 1). Heidän mukaansa yhteisten ekohyllyjen kehittämistyö alkoi vuonna 2019, kun muutama kirjastolainen sellaisista kirjastoista, joissa oli ollut aikaisemmin oma ekohylly, kokoontuivat etsimään ratkaisua, joka toimisi yhteisessä kelluvassa kokoelmassa. Työtä tehtiin rinnakkain sateenkaarihyllyjen kehittämisen kanssa, sillä myös niitä haluttiin perustaa yhä useampaan kirjastoon. Keskustelun myötä syntyi konseptipaperi (ks. liite 2), joka toimisi pohjana yhteisille, myös Kivepan kanssa käytäville keskusteluille ekohyllykokoelmasta.

Konseptipaperissa määriteltiin tulevien ekohyllyjen sisällöt, julkaisuajankohdat ja kielet. Ekokokoelmiin haluttiin sekä aikuisten, lasten että nuorten kirjallisuutta, sekä tietoa että kaunokirjallisuutta. Lisäksi alkuperäinen tavoite oli luoda niin sanotut ekohyllyrivit, jonka aineisto olisi genretetty ja tarroitettu, ja joiden sisällä ekohyllyaineisto kelluisi niiden kirjastojen välillä, joille olisi ekohyllyrivit määritetty (vrt. luku 3). (Ks. liite 2.)

Kevään 2020 aikana tehtiin alustavaa kartoitusta niistä kirjastoista, jotka halusivat ekohyllyn perustaa. Tuolloin 27 kirjastoa ilmaisi halukkuutensa omalle ekohyllylle. Koronaviruksen aiheuttama kirjastotilojen sulkua maaliskuussa 2020 pakotti kehittämistyön tauolle, jolta se alkoi pikkuhiljaa palata kesällä 2020. Tuolloin 1.7.2020 osallistuin itse ensi kertaa ekohyllyjen kehittämistyöhön, ja kokoustimme Harri Sahavirran ja Leila Sonkkasen kanssa tarkentaaksemme konseptipaperia sekä sopiaksemme seuraavista askelista (ks. liite 2). Kokouksen jälkeen kokosin konseptipaperiin siinä listattuihin aiheisiin sopivia asiasanoja, joilla voisi haravoida Helsingin yhteisestä kokoelmasta ekohyllykokoelmaa. Hyödynsin asiasanojen valinnassa Yleistä suomalaista asiasanas-toa (YSA)⁷.

Kutsuimme koolle 20.8.2020 kokouksen, johon osallistui meidän lisäksi sateenkaarihyllyjen parissa työskenteleviä kirjastolaisia sekä Kivepan henkilökuntaa. Tavoitteena oli sopia tarkemmin ekohyllyjen perustamisesta ja siihen liittyvästä vastuista ja työnjaoista. Kuten olen tuonut esille, uusien hyllyrivien perustamista varten on tehtävä huolelliset yhteiset suunnitelmat, jotta aineiston riittävyys voidaan taata. Kokous päätti, että ekohyllyt toteutetaan IMMS-näyttelytyökalulla. Näin yhtäältä testataan ympäristöaineistojen edistämistä näyttelytyökalulla, ja toisaalta itse näyttelytyökalu saa sisältöjä, joiden avulla sitä voidaan testata.

Samassa kokouksessa ilmoitin, että voin aloittaa ekohyllykokoelmistojen koonnin, missä hyödyntäisin ekohyllyjen konseptipaperia. Päätin samalla, että teen ekohyllyistä kehittämistehtäväni, jonka tiesin olevan tulossa tehtäväksi osana Kirjasto- ja tietopalvelualan korkeakouludiplomin opintoja.

4.2 IMMS-näyttelytyökalu

IMMS-näyttelytyökalu on uusi työkalu, jota Helsingin kirjastot ovat nyt pikkuhiljaa ottamassa käyttöön. Kuvasin luvussa 3 näyttelytyökalun perusideaa, ja seuraavaksi kuvailen tarkemmin ne raamit tai ehdot, joiden puitteissa näyttelytyökalulla käytettäviä ekohyllyjen

⁷ ”Yleisen suomalaisen asiasanaston YSAn ja sen ruotsinkielisen vastineen Allärsin ylläpito lakautettiin vuonna 2019. YSAn ja Allärsin ylläpitoresurssit on siirretty Yleisen suomalaisen ontologian YSO:n ylläpitoon. YSO:n vuoden 2019 jälkeen tullut uusi sisältö ei enää päivity YSAn tai Allärsiin.” (<https://finto.fi/ysa/fi/>, katsottu 23.2.2021) Tämä huomioiden ekohyllyjen jatkokehittämisessä tulisi hyödyntää YSO-sanastoa, jos uusia asiasanoja aineiston haravointiin tarvitaan. Helmet-kirjastojen tietokannassa YSO-sanoitusta on alettu käyttää uuden aineiston kanssa vuodesta 2019 lähtien, mutta vanhaa kokoelmaa kuvaa YSA-sanasto. Vastaavasti kaunokirjallisuuden asiasanoituksessa on siirrytty Kaunokista KAUNO-ontologian käyttöön 2019.

näyttelylistoja on koottava. Olen saanut koulutuksen näyttelyiden rakentamiseen 24.11.2020, ja katsoin myös kaikille kirjastolaisille suunnatun yleisen webinaarin, joka pidettiin 16.12.2020.

Näyttelylistaa rakennettaessa on huomioitava niteiden riittävyys, mikä ekohyllyjen kohdalla tarkoittaa sitä, että ainakin teoriassa jokaisen Helsingin kirjaston on mahdollista ottaa samanaikaisesti ekohyllyn näyttelyt käyttöön. Esimerkiksi jos näyttelylistalla on 40 nimekettä, joista kustakin on 20 nidettä, näyttelyyn potentiaalisesti ohjautuvia niteitä on $(40 \cdot 20 =)$ 800 kpl. Jos 27 kirjastoa tilaa näyttelyn samanaikaisesti ja jos puolet niteistä on lainassa, näyttelyihin ohjautuisi $(800/2/27 =)$ 14-15 nidettä per kirjasto. Se, mikä koetaan riittäväksi määräksi niteitä yhdessä kirjaston esillä olevassa näyttelyssä, vaihtelee suuresti kirjastoittain. Kuitenkin riittävän suurella nidemäärällä varmistetaan, että näyttelylista voisi ainakin teoriassa palvella kaikkien Helsingin kirjastojen ekohyllytarpeita samanaikaisesti.

Riittävyyskysymyksestä huolimatta ekohyllyjen tapauksessa suurta kokonaisuutta on hyvä hajoittaa pienemmiksi temaattisiksi kokonaisuuksiksi: Kirjastot voivat siten halutesaan tilata nimenomaan vaikkapa ekologiseen elämäntapaan keskittyvää kirjallisuutta määrääjäksi, jos eivät halua pysyvää ekohyllyä perustaa. Samaan aikaan ne kirjastot, jotka perustavat pysyvän tilan ekohyllyjä varten, voivat vaihdella hyllyn sisältöjä tilaamalla vaihtelevia määriä aineistoa eri näyttelylistoilta, mikä pitää ekohyllyn elävänä. Näin ollen ekohyllyaineistoa koottiin usealle eriteemaiselle näyttelylistalle. Listoja voi yhdistellä mielensä mukaan niin, että saa yhdistelemällä oman kirjaston kannalta mielekkään kokaisen näyttelyn tai ekohyllyn.

Lisäksi näyttelyä rakennettaessa on huomioitava, että yhdellä näyttelylistalla voi olla vain yhden osaston (aikuisten, lasten, nuorten) aineistoa. Tämä on käytännönkin kannalta järkevää: Lasten osastolle perustettavassa näyttelyssä ei kannata aikuisten kirjoja olla. Toki kirjastojen kokoelmissa on myös sellaista aineistoa, jota on sisältönsä puolesta hankalaa sijoittaa esimerkiksi joko lasten tai nuorten aineistoksi tai jota voisi vinkata hyvin eri-ikäisille lapsille tai nuorille tai nuorille aikuisille, mutta IMMS-näyttelytyökalussa on pitädyttävä kullekin nimekkeelle määritellyissä osastoissa.

Näyttelyitä voi rakentaa kahdella eri tavalla. Helpoin ja vähemmän harkintaa ja valintaa vaativa tapa on rakentaa näyttelyitä IMMS:n tietojen avulla. Tällöin työkaluun syötetään näyttelyyn haluttavan aineiston luokka, osasto ja julkaisuajat. Esimerkiksi nyt IMMS:llä on rakennettu aikuisten esseenäyttely sekä useita eri musiikkigenren levynäyttelyitä.

Toinen ja ekohyllynäyttelyiden rakentamisessa käytettävä tapa on viedä työkaluun viivakoodeja cvs-tiedostona. Syöttämällä yhden Helsingin niteen viivakoodin näyttelytyökaluun, IMMS osaa ohjata näyttelyyn kyseessä olevan nimekkeen minkä tahansa vapaana olevan niteen. Tämä edellyttää harkintaa ja valintaa: Mitä nimekkeitä haluan näyttelyyni? Valituista nimekkeistä kirjataan kustakin yksi niteen viivakoodi listaan, ja lista viedään IMMS-näyttelytyökaluun.

4.3 Ekohyllykokoelmien haravointi ja valinta

Suunnittelutyön myötä oli syntynyt konseptipaperi (liite 2), joka antoi tuleville ekohyllyille sisällölliset raamit, vaikka ekohyllyistä ei tässä kohtaa tullutkaan omia hyllyrivejään. Haravoin sopivaa aineistoa Helsingin kirjaston kokoelmasta julkaisuajankohtarajatulla asiasanahauulla helmet.fi:ssä. Ekohyllyyn en kuitenkaan hyväksynyt mitä tahansa asiasanan sisältävää ja julkaisuajankohtaan sisältyvää aineistoa, vaan rajasin pois esimerkiksi ilmastodenialistinen aineiston. Arvioin jokaisen nimekkeen erikseen ennen valintaa ekohyllylistalle.

Nimekkeiden arviointi perustuu konseptipaperin lisäksi valintaa ja rajausta tekevän omaan asiantuntemukseen ja subjektiivisuuteen, toisin sanoen minun omiin taitoihini, tietoihini ja käsityksiini. Olen valmistunut 2015 filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta, jossa pääaineeni oli ympäristönsuojelutiede ja tärkeimmät sivuaineeni kehitysmaatutkimus ja sosiologia. Olen toiminut aktiivisesti ilmasto-, ympäristö-, ihmisoikeus- ja kehityskysymysten parissa erityisesti osana toimintaani ympäristö- ja kehitysyhteistyöjärjestöissä noin kymmenen vuoden ajan. Tämä on se asiantuntemus, jonka pohjalta olen arvioinut nimekkeitä, sijoittellut niitä eri listoille tai jättänyt kokonaan ekohyllyjen ulkopuolelle.

Esimerkiksi Wilen ja Kortelainen (2007) painottavat omassa kokoelmatyötä ja -tutkimusta käsittelevässä teoksessaan useaan otteeseen, että kokoelmatyö harvoin voi perustua täydelliseen objektiivisuuteen, vaan kirjastonhoitajien oma subjektiivisuus vaikuttaa kokoelmiin väistämättä. Toisaalta näen, että monipuolinen asiantuntemus, jota nykypäivän kirjastonhoitajilta löytyy, on hyvä valjastaa ajanmukaiseen sisältötyöhön, kuten juuri ekohyllyjen perustamiseen.

Nimekkeiden arvioinnissa hyödynsin teosten Helmet.fi-asiasanoitusta, takakansiteksitejä, kustantajien kuvauksia ja kirja-arvioita. Tarpeen vaatiessa tutuistuin myös fyysiseen kirjaan.

Valinnassa ensisijainen painotus on ollut ilmasto- ja ympäristökysymyksissä, ihmisen vaikutuksessa ympäristöönsä sekä kierrätyksessä, jakamistaloudessa ja ympäristön- ja luonnonsuojelussa. Perinteiset keittokirjat, lajistokuvaukset ja luontomatkailuoppaat jäävät ekohyllyjen ulkopuolelle. Lisäksi ilmastodenialistiset sekä jokaisen yhtäläiseen ihmisarvoon perustuvia syrjimättömyyden periaatteita rikkova aineisto on rajattu ekohyllyjen ulkopuolelle. Lasten aineiston valinnassa on painottunut ympäristökasvatuksellisuus. Kaunokirjallisuuden valinnassa huomioin ilmasto- ja ympäristökysymysten elimellisyyden tarinassa.

4.4 Ekohyllylistojen väliset rajaukset

IMMS-näyttelytyökalun asettamien raamien ja näyttelyn rakentamisen periaatteiden mukaisesti kokosin ekohyllyaineiston usealle erilaiselle ekohyllykokoelmalistalle, joilla kullakin on eri teemoja käsittelevää ja eri ikäisille suunnattua aineistoa. Esimerkiksi konseptipaperissa listattuja teemoja en kuitenkaan voinut ottaa jokaista omaksi näyttelykseen, vaan minun oli niputettava niitä suuremmiksi kokonaisuuksiksi niteiden riittävyys huomioiden ja listojen sisäiseen johdonmukaisuuteen pyrkien. Niputusta tehdessäni olen nojannut omaan asiantuntemukseeni ja kokemukseeni. Ympäristöön liittyvät kysymykset eivät välttämättä ole selvärajaisia alan poikkiteieteellisyyden ja monimutkaisuuden vuoksi, ja monen nimekkeen kohdalla olen joutunut harkitsemaan tarkemmin, mille näyttelylistalle nimeke sijoitetaan.

Koska ekohyllyjen ylläpito ja täydennys ei voi olla vain itsestäni kiinni, ja jotta kirjastoissa työntekijät ymmärtävät, millaista kirjallisuutta he ovat tilaamassa tietyn ekohyllynäyttelylistan kohdalla, olen pyrkinyt kuvailemaan mahdollisimman tarkkaan mutta napakasti eri listojen sisällöt ja rajanvedot. Näin myös jatkotyöstössä muut kirjastolaiset itseni lisäksi toivottavasti osaavat ehdottaa listoille lisättävää kirjallisuutta. Tämä kuvailu ja rajanveto on erityisen tärkeää aikuisten aineiston kohdalla, sillä vain aikuisten tietokirjallisuutta on pilkottu teemoittaisiksi kokonaisuuksiksiin.

5 EKOHYLLYKOKOELMALISTAT

Ekohyllykokoelmalistat (tai ekohyllynäyttelylistat) muotoutuivat ennen kaikkea helmet.fi:ssä tekemäni, julkaisuajalla rajatun asiasanahaun pohjalta. Erityisesti tietokirjallisuudelle asetin julkaisuajaksi vuoden 2015, niin kuin konseptipaperissa oli linjattu. Hakutuloksen nimekkeet arvioin aina erikseen sen sijaan, että olisin suoraan hyväksynyt kaikki tulokset mukaan. Arvioinnissa käytin vähintään nimekkeen asiasanastoa ja kuvausta, mutta joissain tapauksissa etsin kirja-arvosteluita tai jopa varasin niteen itselleni lähempään tarkasteluun.

Systemaattisen helmet.fi:n tietokannassa tapahtuneen haravoinnin lisäksi pyysin ekohyllylistoilta ehdotuksia muilta kirjastolaisilta. Listojen kokoaminen on ollut avoin prosessi, jolle on oma kanava Helsingin kirjaston Teamsissa. Kirjastolaiset saavat halutessaan seurata listojen muodostumista sekä tehdä ehdotuksia listoille lisättävistä nimekkeistä. Toimin itse kuitenkin viimeisenä hyväksyjänä siinä, mille listalle nimeke lisätään tai lisätäänkö ollenkaan. Jonkin verran nimekkeitä, erityisesti lasten aineistoa, valikoitui listalle oman kirjaston kollegalta saamieni vinkkien perusteella tai sopivan kirjan tullessa vastaan joko aineiston palautumisen tai kirjastoon saapuvan kuorman myötä. Seurasin satunnaisesti myös Helmet.fi:ssä julkaistavia uutuuslistoja sekä kirjakatalogeja.

5.1 Käytetyt hakusanat

Konseptipaperissa (liite 2) on pitkä lista YSA:sta kerättyjä asiasanoja, ja mutta niitä kaikkia ei ole suoraan hyödynnetty vaan aloitin ennakkoidusti suurimpia tuloksia tuottavilla asiasanoilla. Tammikuuhun 2021 mennessä olin tehnyt hakuja seuraavilla asiasanoilla:

ilmastonmuutokset, luonnon monimuotoisuus, metsiensuojelu, luonnonsuojelu, vesiensuojelu, ympäristönsuojelu, ympäristöaktivismi, ympäristöarvot, ympäristöasenteet, ympäristöekologia, ympäristöetiikka, ympäristöhaitat, ympäristöhallinto, ympäristöongelmat, ympäristökysymykset, ympäristötietoisuus, ympäristöjärjestöt, ympäristöliikkeet, ympäristönmuutokset, ympäristöpolitiikka, ympäristötaloustiede, luonnonsuojelujärjestöt, ympäristön tila, kestävä kulutus, ekokatastrofit, ympäristövaikutukset, ympäristövaikutusten arviointi

Arvioin hakujen tulokset kokonaisuudessaan ja valitsin sopivat nimekkeet mukaan. Asiasanahakua on hyvä edelleen jatkaa, mutta YSA:n sijaan tai lisäksi haussa tulee hyödyntää YSO-sanastoa ja KAUNO-ontologiaa, joita on hyödynnetty Helmet-kirjastojen kuvailutyössä vuodesta 2019 lähtien.

5.2 Ekohyllylistojen määrittäminen

Jaoin ekohyllyjen aineiston ensinnäkin osastojen mukaan (aikuiset, nuoret ja lapset) ja toiseksi aikuisten tietoon ja kaunoon sekä lasten tietoon ja kaunoon. Nuorten aineistoa on niin vähän, että keräsin kaikki nimekkeet samalle listalle. Aikuisten tietoa pilkoin pienemmiksi kokonaisuuksiksi, mihin vaikutti myös kirjastojen Teamsissa esitetyt toiveet eri ympäristöteemaisista näyttelylistoista (esim. luonnon monimuotoisuus ja sen hupeneminen oli tällainen toive).

Konseptipaperin (liite 2) mukaan aikuisten tietoon haluttiin aineistoa seuraavista aiheista:

ympäristöfilosofia; ympäristökasvatus; jakamistalous; ympäristöjärjestöt ja projektit; ympäristön suojeleminen; ilmastonmuutos/ilmasto; luonnonsuojelu ja uhanalaiset lajit; metsät hiilinieluinä, elämyksinä; ekomatkailu ja luontomatkailu; ekorakentaminen; lähiruoka, ruoan tuotanto ja jakelu; luonnonmukainen viljely; ekoarkkitehtuuri; asiantuntelu, tuunaus, kierrätys; luontosuhde, sisältäen eläimet; ympäristömittarit

Koska näin moneen erilaiseen näyttelyyn ei Helsingin kokoelma riitä, suunnittelin alkuun tällaista karkeaa jaottelua, josta lähtisin liikkeelle ja jota täydentäisin uusilla listoilla työn edetessä:

ilmastonmuutos, metsät, vedet, ekologinen elämäntapa, luontosuhde, jakamistalous, Itämeri, ympäristöjärjestöt

Kuitenkin pian ilmeni tarvetta miettiä jakoa uudestaan aineiston riittävyyden ja tasaisemman jaon vuoksi. Niin määritin seuraavat näyttelylistat aikuisten tiedosta:

- *ilmastonmuutos*
- *biodiversiteetti*
- *ekologinen elämäntapa*
- *luontosuhde ja ympäristöfilosofia*
- *ympäristöjärjestöt, -liikkeet ja -projektit*

Ilmastonmuutos ja ekologinen elämäntapa ovat teemoja, joista on suhteellisen paljon vuoden 2015 jälkeen julkaistua aineistoa Helsingin kirjastolla. Sen sijaan esimerkiksi biodiversiteetistä tai luonnon monimuotoisuudesta oli huomattavasti vähemmän, ja niin luin sen alle erilaiset ekosysteemit ja luontotyypit sekä niihin kohdistuvat uhat, luontokadon sekä ilmastonmuutoksen ja vieraslajien vaikutukset monimuotoisuuteen. Luontosuhteen ja ympäristöfilosofian listasta puolestaan tuli kärjistäen ilmaistuna eräänlainen kaato-luokka, johon sisältyi ihmisen ja yhteiskunnan suhdetta käsittelevää kirjallisuudesta ympäristöpolitiikasta ja -lainsäädännöstä aina ympäristöfilosofiaan, ihmisen ja eläimen väliseen suhteeseen ja kokonaisvaltaisiin kuvauksiin siitä, miten monin tavoin ihmistoiminta horjuttaa maapallon elämää. Kuvailen tarkemmin jokaisen listan sisältöjä ja rajauksia taulukossa 1.

Päätin rajata ekohyllykokoelmalistojen ulkopuolelle esinnäkin perinteiset keittokirjat, lajistokuvaukset ja luontomatkuiluooppaat. Saatoinkin kuitenkin valita joitakin tällaisia kirjoja mukaan edellyttäen, että teoksessa on aiheensa selkeä kehystys niin, että ihmisen voimakas vaikutus ympäristöön ja toiminta ympäristön suojelemiseksi tulevat esille. Toiseksi rajasin pois ilmastodenialistiset sekä jokaisen yhtäläiseen ihmisarvoon perustuvia syrjimättömyyden periaatteita rikkovan aineiston. En näe tarkoituksenmukaisena, että ekohyllyn kokoelmissa haastetaan ihmisen vaikutuksesta syntyvän ilmastonmuutoksen faktaa. Lisäksi Helsinki ja Helsingin kirjasto ovat sitoutuneet yhdenvertaisuuden periaatteisiin, joten olisi ristiriitaista nostaa erikseen esille rasistista tai syrjivää aineistoa, vaikka sellaista on kirjaston kokoelmiin päätynekin.

5.3 Ekohyllykokoelmalistat

Olen taulukossa 1 esittänyt syntyneet ekohyllykokoelmalistat ja niiden kuvaukset. Aikuis-ten ekohyllykokoelmalistoja on yhteensä kuusi, joista yksi on kaunokirjallisuutta ja loput tietoa. Kaikissa on sekä suomen-, ruotsin-, että englanninkielistä aineistoa. Nuorten aineisto on kaikki yhdellä listalla, sillä sitä ei ole riittävästi tiedon ja kaunon erottelemiseen.

Lasten aineisto jakaantuu tietoon ja kaunoon, joista kummastakin on rakennettu IMMS:lle kaksi versiota: toisessa on vain suomenkielistä aineistoa, kun taas toisessa on suomen lisäksi ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa. Tämä erottelu on tehty siksi, että erityisesti lasten tietokirjallisuudessa on paljon englannin- ja ruotsinkielisiä nimekkeitä, joista on vain yksi tai muutama nide (vrt. taulukko 2). IMMS ei osaa ohjata aineistoa

näyttelyn sisällä kielen perusteella, ja niin voi syntyä esimerkiksi tilanne, jossa pienessä kirjastossa lasten ekohyllyssä on suhteettoman paljon englanninkielistä aineistoa.

Sisältö-sarakkeessa olen kuvaillut kunkin ekohyllykokoelmalistan sisällön: millaisia aiheita listan teokset käsittelevät, milloin aineisto on julkaistu, sekä minkäkielistä aineistoa listalla on.

Taulukko 1. Ekohyllykokoelmalistojen kuvaukset.

Kokoelmalista	Sisältö
Aikuisten kaunokirjallisuus (sis. genret, runot, näytelmät ja sarjakuvat)	Teoksia, joissa ympäristöongelmat ja ilmastonmuutos ovat elimellisesti läsnä, joko aiheena tai selvästi taustalla. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen aineisto. Julkaisuajankohta pääasiassa 2010–2019, uudemmat päivitetään listalle kun poistuvat bestsellereistä.
Aikuisten tietokirjallisuus: Ilmastonmuutos	Ilmastonmuutoksen syyt ja seuraukset, hillintä, sopeutuminen. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen aineisto. Julkaisuajankohta pääasiassa 2015–2020, myös uutuuksia. Ilmastonmuutosnäyttelyyn eivät kuulu ilmastodenialistiset teokset.
Aikuisten tietokirjallisuus: Biodiversiteetti	Aikuisten tietokirjallisuutta luonnon monimuotoisuudesta, lajikadosta, vieraslajeista sekä luonnon- ja lajiensuojelusta erilaiset luonnonympäristöt (metsät, vesistöt, rannikot, jne.) huomioiden. Myös teokset, joissa biodiversiteettiä käsitellään ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen aineisto. Julkaisuajankohta pääasiassa 2015–2020, myös uutuuksia. Biodiversiteettinäyttelystä on rajattu pois mm. lajistokuvaukset ym., ja kärki on ihmisen vaikutuksessa luonnon monimuotoisuuteen.
Aikuisten tietokirjallisuus: Ekologinen elämäntapa	Aikuisten tietokirjallisuutta ekologisesta ja ilmastoystävällisestä elämäntavasta: ruoka, liikkuminen, asuminen, vihreä kuluttajuus, kestävä muoti, muovittomuus, kierrätys ja tuunaus yms. Suomen-, englannin- ja ruotsinkielinen aineisto. Julkaisuajankohta pääasiassa 2015–2020, myös uutuuksia. Ekologisen elämäntavan näyttelystä on rajattu pois eräily- yms. luontoretkioppaat sekä tavanomaiset keittokirjat.
Aikuisten tietokirjallisuus: Luontosuhde ja ympäristöfilosofia	Aikuisten tietokirjallisuutta, joka käsittelee ihmisen ja luonnon välistä suhdetta, ympäristöfilosofiaa & -psykologiaa, ympäristökasvatusta, ympäristöpolitiikkaa & -journalismia, ekokriisiä kokonaisuudessaan. Miten ihmisen/yhteiskunnan suhtautuminen muuhun luontoon ja ihmisen/yhteiskunnan käsitys luonnosta ja luonnonvaroista ilmenevät ja vaikuttavat ympäristöön? Suomen-, englannin- ja ruotsinkielistä aineistoa. Julkaisuajankohta pääasiassa 2015–2020, myös uutuuksia. Näyttelystä on rajattu pois ilmastodenialistinen sekä (eko)fasistinen ja rasistinen aineisto.

(jatkuu)

Taulukko 1 (jatkuu).

Kokoelmalista	Sisältö
Aikuisten tietokirjallisuus: Ympäristöjärjestöt, -liikkeet ja -projektit	Aikuisten tietokirjallisuutta erilaisista järjestöistä, ympäristö- ja luonnonsuojeliikkeistä, ympäristönsuojelu- ja ympäristökasvatusprojekteista, ympäristövoitoista. Ei vain niistä itsestään, vaan myös niiden tuottamaa aineistoa niiden toiminnasta. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa. Julkaisujankkohta 2015–2020, myös uutuuksia.
Nuorten kauno- ja tietokirjallisuus	Nuortenosaston tieto- ja kaunokirjallisuutta, joissa ilmastonmuutos ja ympäristöteemat ovat keskeisesti läsnä aiheena tai selvästi taustalla. Tieto ja kauno ovat samassa ryhmässä, sillä nimekkeitä on vähän. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa. Julkaisujankkohta pääasiassa 2015–2020, myös uutuuksia, mutta voisi olla myös vanhempaa (erityisesti kaunokirjallisuutta).
Lasten tietokirjallisuus (fin sekä fin+swe+eng)	Lasten tietokirjallisuutta, joka käsittelee ilmastonmuutosta sekä ympäristön- ja luonnonsuojelua. Erilaiset luonto-oppaat on rajattu pois, ja näyttelyssä keskitytään ihmisen vaikutukseen ympäristöönsä ja ilmaston- ja ympäristönsuojeluun sekä ympäristökasvatukseen. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielistä aineistoa (IMMS-näyttelyihin on rakennettu myös vain suomenkielistä aineistoa sisältävä lista). Julkaisujankkohta 2015–2020, myös uutuuksia.
Lasten kaunokirjallisuus (fin sekä fin+swe+eng)	Lasten kuva- ja kertomakirjallisuutta sekä runoja, joissa ympäristöongelmat ja ilmastonmuutos ovat selvästi läsnä, joko aiheena tai selvästi taustalla, ja/tai ovat ympäristökasvatuksellisia. Suomen-, ruotsin- ja englanninkielinen aineisto (IMMS-näyttelyihin on rakennettu myös vain suomenkielistä aineistoa sisältävä lista). Julkaisujankkohta 2015–2020, myös uutuuksia, mutta voisi olla myös vanhempaa aineistoa.

Liitteessä 3 olen esitellyt esimerkinomaisesti aikuisten ilmastonmuutosta käsittelevän tietokirjallisuuden kokoelmalistan, nuorten kokoelmalistan sekä lasten kaunokirjallisen kokoelmalistan.

Taulukossa 2 esitän kunkin ekohylykokoelmalistan nimeke- ja nidemäärät. Lukumäärät vastaavat tilannetta toukokuussa 2021: nimekkeitä lisätään listoille sitä mukaa kuin harravointi jatkuu ja uutta soveltuvaa aineistoa tulee vastaan.

Taulukko 2. Kokoelmalistojen nimeke- ja nidemäärät

Kokoelmalista	Nimekkeiden lukumäärä	Niteiden lukumäärä (noin)
Aikuisten kauno	69	1750
Aikuisten tieto: Ilmastonmuutos	38	600
Aikuisten tieto: Biodiversiteetti	36	500
Aikuisten tieto: Ekologinen elämäntapa	64	720
Aikuisten tieto: Luontosuhde ja ympäristöfilosofia	69	630
Aikuisten tieto: Ympäristöjärjestöt, -liikkeet ja -projektit	38	400
Nuorten tieto ja kauno	23	550
Lasten kauno (fin)	41	1760
Lasten kauno (fin+swe+eng)	52	1810
Lasten tieto (fin)	22	920
Lasten tieto (fin+swe+eng)	49	1000

6 NÄYTTELYIDEN RAKENTAMINEN JA KÄYTTÖÖNOTTO

Kuten toin esille alaluvussa 4.2, ekohyllyt on rakennettu IMMS-näyttelytyökaluun viemällä sinne listoja Helsingin niteiden viivakoodeista cvs-tiedostomuodossa. Viivakoodi kertoo IMMS:lle, että näyttelyyn halutaan mikä vain viivakoodia vastaavan nimekkeen nide. Viivakoodia valittaessa on huomioitava, että se kuuluu Helsingin niteeseen: Helsinki kuuluu samaan Helmet-kirjastokimppaan Espoon, Vantaan ja Kauniaisen kirjastojen kanssa, ja kirjastot jakavat myös Sierra-kirjastojärjestelmän. Tarkastelemalla yhtä nimekettä saa kaikkien Helmet-kirjastojen niteet viivakoodeineen näkyville. Vain Helsingin aineistoa voidaan hyödyntää IMMS-näyttelyissä, sillä vain Helsinki kelluttaa kokoelmaansa IMMS:llä.

Koska näyttelylistoilla olevien niteiden määrä on suhteellisen pieni (ks. taulukko 2), on näyttelyiden kuvaukseen IMMS-näyttelytyökalussa liitetty tieto maksimimäärästä niteistä, jonka yksittäinen kirjasto voi tilata omaan näyttelyynsä. Taulukossa 3 on esitetty näyttelyiden tiedot ja ohjeet IMMS-näyttelytyökalussa.

Ohjeistettu maksimimäärä perustuu teoreettiseen tilanteeseen, jossa noin puolet niteistä on lainassa ja 27 kirjastoa tilaa näyttelyn samanaikaisesti. Osassa listoja maksimimäärä on tästä vähän korkeampi ja osassa matalampi. Kun näyttelytyökalu ja ekohyllyt otetaan kunnolla käyttöön, voidaan nähdä, onko ohjeistettu maksimimäärä toimiva. Niteiden riittävyyttä voidaan parantaa myös täydentämällä nimekkeiden lukumäärää valitsemalla lisää nimekkeitä tai kasvattamalla niteiden lukumäärää täydennys Hankintojen myötä.

Taulukko 3. Ekohyllinäyttelylistat IMMS:ssä

Näyttelyn nimi ja muokkaus-pvm	Kuvaus ja ohje
EKO al kirjat Biodiversiteetti 20.5.21	Tietokirjallisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja lajikadosta (fin, eng, swe). Nidemäärä n. 500; max 10 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO al kirjat Ekologinen elämäntapa 20.5.21	Tietokirjallisuutta ekologisesta elämäntavasta (fin, eng, swe) Nidemäärä n. 720; max 14 nidettä per yhden kirjaston näyttely Luotu 24.11.2020
EKO al kirjat Ilmastonmuutos 20.5.21	Tietokirjallisuutta ilmastonmuutoksesta (fin, eng, swe) niteiden määrä n. 600; max. 10 nidettä per yhden kirjaston näyttely Luotu 24.11.2020
EKO al kirjat Järjestöt, liikkeet, projektit 23.12.20	Tietokirjallisuutta erilaisista järjestöistä, ympäristö- ja luonnonsuojeluliikkeistä, ympäristönsuojelu- ja ympäristökasvatusprojekteista, ympäristövoitoista (fin, eng, swe). Nidemäärä n. 400; max 8 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 23.12.20
EKO al kirjat kauno + genret 20.5.21	Kaunokirjallisuutta ympäristö- ja ilmastoteemalla. Nidemäärä n. 1750; max 30 nidettä per yhden kirjaston näyttely Luotu 5.12.20
EKO al kirjat luontosuhde 20.5.21	Tietokirjallisuutta (fin, eng, swe) luontosuhteesta, ympäristöfilosofiasta, ympäristöpsykologiasta, ympäristöpolitiikasta, kokonaisvaltaiset kuvaukset ekologisesta kriisistä,... Niteitä yht. n. 630; max 14 per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO II Lasten ekokauno fin, 20.5.21	Lasten kuva- ja kertomakirjallisuutta ympäristö- ja ilmastoteemalla, vain suomenkielinen aineisto. Niteitä yht. n. 1760; max 30 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO II Lasten ekokauno fin, swe, eng 20.5.21	Lasten kuva- ja kertomakirjallisuutta ympäristö- ja ilmastoteemalla. Niteitä yht. n. 1810, max 30 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO II Lasten ekotieto fin 20.5.21	Lasten tietokirjallisuutta ilmasto- ja ympäristöteemalla, vain suomenkielinen aineisto. Niteitä yht. n. 920; max 15 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO II Lasten ekotieto fin, swe, eng 20.5.21	Lasten tietokirjallisuutta ilmasto- ja ympäristöteemalla. Niteitä yht. n. 1000, max 15 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020
EKO nI Nuorten kirjallisuus 20.5.21	Tieto- ja kaunokirjallisuutta ympäristö- ja ilmastoteemalla nuortenosastolta (fin, eng, swe). Niteitä n. 550; max 10 nidettä per yhden kirjaston näyttely. Luotu 5.12.2020

Kun kirjasto haluaa tilata ekohylly- tai minkä vain näyttelyn IMMS:n näyttelytyökalulla, kirjastolla on oltava valmiina niin sanottu IMMS-tägi sopivassa fyysisessä näyttelykalusteessa. Tägi antaa IMMS:lle sijainnin, johon voidaan ohjata tai johon voidaan suoraan liittää niteitä. Perinteisissä näyttelyissä, joissa aineistoa kerätään esille omista hyllyistä, niteet liitettäisiin suoraan tägin avulla tiettyyn näyttelykalusteeseen. Näin IMMS:n avulla tiedettäisiin, onko jokin tietty nide näyttelyssä esillä vai omalla paikallaan hyllyssä. Älykkään näyttelytyökalun avulla voidaan ohjelmoida tägiin automaattinen niteiden ohjautuminen – toisin sanoen tilata IMMS-näyttelytyökaluun rakennetun näyttelyn. Yhteen tällaiseen tägiin voi tilata yhden IMMS-näyttelyn kerrallaan, joten jos haluaa yhdistellä ekohyllynäyttelylistoja samanaikaisesti, tulee myös tägejä olla yhtä monta kuin samaan aikaan tilattavia IMMS-näyttelyitä.

IMMS-näyttelyt tilataan samalla järjestelmällä, kuin millä IMMS-näyttelyt rakennetaan. Tilatessa järjestelmässä valitaan näyttely ja määritetään näyttelyn kesto, kuinka monta saman nimekkeen nidettä siinä voi kerrallaan olla, mikä on maksiminidemäärä, sekä mikä on miniminidemäärä, jonka tullessa vastaan IMMS ohjaa uutta aineistoa näyttelyyn. Näyttelytyökaluun liittyvät tiedot päivittyvät aina yön aikana, joten näyttelyn voi ajoittaa alkamaan aikaisintaan seuraavana päivänä. Tässä on kuitenkin huomioitava myös se aika, joka aineiston ohjautumisella kirjastoon saattaa kestää. Aineisto ohjautuu ensisijaisesti kirjaston omista hyllyistä, sitten niin sanotun aineistohotellin⁸ niteistä ja lopulta muiden kirjastojen hyllyistä löytyvistä niteistä. Kirjaston työntekijät keräävät aineiston seuraamalla hakulistoja, jotka käsitellään IMMS-älypuhelimilla.

⁸ Aineistohotelli on väliaikainen varasto, johon ohjautuu sellainen aineisto, joka ei ole lainassa tai varattuna ja jolle ei ole tilaa kirjastojen hyllyissä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTOIMENPITEET

Olen koonnut ekohyllykokoelmalistoja pääasiassa syksyn 2020 ajan, ja vuoden lopussa olen rakentanut näyttelyt myös IMMS:llä. Kokoelmalistoille on tämän jälkeen tullut ehdotuksia ekohyllyihin lisättäviksi nimekkeiksi, ja olen viimeksi päivittänyt rakennetut IMMS-näyttelyt toukokuussa 2021. Jatkan ekohyllyjen jatkokehittämistä ja käyttöönoton edistämistä osana työtehtäviäni Helsingin Tapanilan kirjastossa.

Näyttelytyökalun käyttökoulutuksia ei ole vielä aloitettu johtuen koronavirustilanteen aiheuttamista palvelurajoituksista Helsingin kirjastoissa. Nykyisen suunnitelman mukaan ne on tarkoitus aloittaa ensi syksynä. Olen kuitenkin aloittanut ekohyllyjen testaamisen itsekseni: Olen tilannut omaan kirjastooni Tapanilaan aineistoa muutamalta ekohyllynäyttelylistalta ja perustanut meille siten oman ekohyllyn. Hylly sijaitsee rajatun palvelualueen ulkopuolella suljetuissa tiloissa, joten vielä sen toimivuutta ei ole voinut seurata kuin teknisesti.

Ensimmäinen huoli, joka minulle nousi hyvin pian Tapanilan kirjaston ekohyllyn perustamisen jälkeen, oli sen toimivuus asiakasnäkökulmasta. Näyttelytyökalulla rakennettu ja tilattu ekohylly toimii ennen kaikkea paikkana tehdä löytöjä. Jos taas asiakas etsii tiettyä teosta, hän tuskin osaa etsiä sitä juuri ekohyllystä: asiakkaalle näkyy Helmet.fi:ssä vain, että teos on luokkansa mukaisessa hyllyssä (esim. 508.6). Myös virkailijat näkevät Sierra-kirjastojärjestelmästä, että teos on luokkansa mukaisessa hyllyssä. Vain IMMS osaa kertoa, että kaivattu teos on nimenomaan ekohyllyssä, mikä on ristiriidassa asiakkaiden omatoimisuuden vahvistamisen kanssa. Tämä on mielestäni yksi hyvä argumentti sille, miksi ekoaineisto pitäisi nostaa esille omina IMMS-hyllyriveinään näyttelytyökalun sijaan. Omat hyllyrivit antaisivat teemalle myös enemmän painoarvoa osana kirjastojen kokoelmapolitiikkaa.

Keväällä 2020 halukkuutta omalle ekohyllylle ilmaisi 27 kirjastoa, mikä on jo valtaosa Helsingin kirjastoista. Tämä halukkuus perustui olettamukselle, että ekohyllyt toimisivat samalla tapaa kuin sateenkaarihyllyt, eli vaatisivat perustamisensa jälkeen varsin vähän ylimääräistä seurantaa ja ylläpitoa. Näyttelytyökalun käyttöönotto on kuitenkin vielä niin alkutekijöissään, että voi mennä hetki, ennen kuin kirjastot todella innostuvat sen käytössä ylipäättäen. Vielä jää siis nähtäväksi, kuinka moni kirjasto ekohyllynäyttelylistoja hyödyntää, joko satunnaisissa näyttelyissä tai oman ekohyllyn perustamisessa.

Ekohyllyjen käyttöönoton ja jatkokehittämisen edistämiseksi nykyisissä suunnitelmissa on ekohyllyjen pilotointi pohjoisen ja keskisen palvelualueen kirjastoissa. Tässä pilotoinnissa seurataan aktiivisesti sitä, miten näyttelytyökalu toimii käytännössä ilmasto- ja ympäristöaineiston edistämässä. Keskeistä on muun muassa aineiston riittävyys, liikkuvuus ja se, löytääkö asiakas ekohyllyt, joiden sisältöjä ei ole samalla tapaa genretetty kuin esimerkiksi sateenkaariaineiston kohdalla. Tämä on testauksen niin sanottu tekninen puoli. Samalla testaamme ekohyllyjä sisällöllisesti: Onko aineiston jako tämän työn puitteissa syntyneisiin listoihin mielekäs, miten jakoa voisi tarkentaa ja kehittää, sekä miten sisältöjä voisi kasvattaa.

Näyttelytyökalu tuo joustavuutta siihen, millaisia ekosisältöjä, minkä verran ja minkä aikaa halutaan nostaa esille. Se mahdollistaa paitsi tiettyyn teemaan rajautuvan näyttelyn tilaamisen, myös elävän ekohyllyn perustamisen ja ylläpidon. Kuitenkin niteiden suhteellisen pieni lukumäärä herättää kysymyksen, olisiko aikuisten aineistoa kuitenkin syytä niputtaa vielä suuremmiksi listoiksi, esimerkiksi yhteen kaunokirjallisuuden ja yhteen tietokirjallisuuden listaan. Erityisesti jos kaikki 27 kirjastoa, jotka ekohyllyistä olivat kiinnostuneita keväällä 2020, haluavat edelleen oman pysyvän ekohyllyn, voisi tätä mahdollisuutta miettiä vielä. Jos taas ekohyllyjä otetaan käyttöön nimenomaan näyttelyinä, näkisin, että pienemmät ja tarkkarajaisemmat listat sopivat siihen paremmin. Joka tapauksessa näkisin, että ekohyllykokoelmalistojen laaja käyttöönotto vaatii täydennyshankintaa ja uusien teemaan sopivien nimekkeiden valintaa kirjaston kokoelmiin. Myös vähän vanhempaa, esimerkiksi 2010-luvulla julkaistua aineistoa voisi ottaa mukaan aikuisten tietokirjallisuuden kokoelmalistoilta. Lisäksi IMMS-näyttelytyökalu ei ole sulkemassa pois perinteisiä aineistonäyttelyiden tekemisen tapoja, ja niin ekohyllykokoelmalistat toimivat apuna myös perinteisten näyttelyiden suunnittelussa tai vaikkapa kirjavinkkauksessa.

Ekohyllyille suunnitellaan parhaillaan myös yhtenäistä visuaalista ilmettä, jossa hyllynpäätyopasteilla on erityisen suuri rooli. Alun perin (ks. liite 2) oli tarkoitus, että aineisto olisi myös tarroitettu, jotta virkailija osaa helposti hyllyttää niteet oikeaan paikkaan. Nyt mikään muu ei kerro ekohyllystä kuin hyllyn opasteet ja IMMS-työkalut. Jotta asiakkaat löytävät ekohyllyt ja osaavat alkaa hakeutua sille, tulee panostaa visuaaliseen ilmeeseen lisäksi markkinointiin. Esimerkiksi kirjastojen kotisivuilla ja sosiaalisessa mediassa tapahtuva viestintä tuo samalla esille sitä työtä, jonka kirjastot tekevät ympäristön hyväksi, sekä kuvaa kirjaston arvoja kestävästä kehityksestä tukevana ja edistävänä toimijana.

LÄHTEET

Ahnfelt, K. 2020. A library in the making: becoming an epicenter for a sustainable city? Esitys Nordic Libraries Annual: Towards Sustainable Futures -konferenssissa 5.11.2020.

Claesson, Lo. 2018. The Green Corner at Vaggeryd Public Library. Beyond Providing Information About Sustainable Development for Local Residents in Sweden, 77-85. Teoksessa Hauke, P.; Charney, M. & Sahavirta, H. (toim.) 2018. Going Green: Implementing Sustainable Strategies in Libraries Around the World. Buildings, Management, Programmes and Services. IFLA Publication 177. Berlin/Boston: De Gruyter Saur.

Green@Library: kirjastojen ekologinen kestävyys. Kestävä Kehitys Kirjastoissa –hankkeen (2011–2012) tutkimusraportti, 2012: <https://www.yumpu.com/fi/document/read/48180615/lataa-pdf-green-library-kirjastojen-ekologinen-kestavyys> (luettu 13.5.2021).

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016. Annettu Helsingissä 29.12.2016. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>

Lähde, V. 2020. How can libraries contribute to a just ecological transition? Esitys Nordic Libraries Annual: Towards Sustainable Futures -konferenssissa 5.11.2020.

Ojasalo, Moilanen & Ritalahti. 2015. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Sahavirta, H. 2018. A Garden on the Roof Doesn't Make a Library Green. A for Green Libraries, 5-21. Teoksessa Hauke, P.; Charney, M. & Sahavirta, H. (toim.) 2018. Going Green: Implementing Sustainable Strategies in Libraries Around the World. Buildings, Management, Programmes and Services. IFLA Publication 177. Berlin/Boston: De Gruyter Saur.

Tuomi, P. 2017: Kaunokirjallisuus suomalaiselle yleiselle kirjastolle haasteena, rasiitteena ja mahdollisuutena. Oulun yliopisto.

Wilén, R. & Kortelainen, T. 2007: Kirjastokokoelmien kehittämisen ja arvioinnin perusteet: teoria, menetelmät, käytäntö. Helsinki: Palmenia.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liite 1. Haastattelu ekohyllyistä 17.2.2021

Haastateltavat (yhteishaastattelu):

Harri Sahavirta, Vallilan kirjastonjohtaja

Leila Sonkkanen, Yleisten kirjastojen ympäristötietoisuus 2020-luvulle –
hankkeen⁹ koordinaattori

Metodina on mukaelma puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, jonka valitsin siksi, että sen avulla pystyn tarkentamaan kehityskaarta ja perusteluita, jotka olivat IMMS-näyttelytyökalulla toteutettavien ekohyllyjen taustalla. Teemahaastatteluun valmistaudutaan valmiilla kysymyksillä, mutta kysymyspatteristoa ei tarvitse noudattaa tarkkaan, vaan tavoitteena on saada annettu teema käsitellyksi ja kysymyksiä voi painottaa haastattelutilanteen kehittymisen mukaan (vrt. Vilka 2015).

Haastateltavat ovat valikoituneet siksi, että he ovat olleet alkujaan mukana kehittämässä näitä ekohyllyjä ja heillä on aiempaa kokemusta paitsi ympäristöaiheisiin liittyvästä koelmatyöstä, myös kirjaston ympäristötoiminnasta. Päätin tehdä vain yhden haastattelun, sillä haastattelut eivät ole kehittämistehtävän pääasiallinen aineistonkeruutapa enkä analysoi niitä, vaan haastattelu oli keino saada lisätietoa aiheen taustoista.

Koska ekohyllykokoelmalistoja on koottu syyskuusta 2020 alkaen ja prosessi on hyvin pitkällä, samassa yhteydessä pohdimme yhdessä ekohyllynäyttelyiden testausta, käyttöönottoa ja jatkokehitystä.

Haastattelu toteutettiin Teams-videopuhelun välityksellä, ja haastattelu nauhoitettiin haastateltavien luvalla. Poistan tallenteen kehittämistehtävän valmistuttua.

Kysymykset

Ennen kuin nykyiseen ekohyllyhankkeeseen lähdettiin, millä tavalla (Helsingin) kirjastot ovat tehneet ympäristö- ja ilmastokysymyksiin liittyvää kokoelman avausta?

Miksi yhteiset ekohyllyt haluttiin perustaa?

⁹ Hankkeen esittely: <https://www.kirjastot.fi/vihreakirjasto/esittely> (katsottu 19.5.2021)

Miten ekohyllyt tukevat kirjastojen ympäristötyötä?

Miten ekohyllyt istuvat nykymuotoiseen, kelluvan kokoelman kokoelmatyöhön?

Miten ekohyllyjen perustaminen aloitettiin (kuvaus asioiden edistymisestä)? Keitä oli mukana, milloin tavattiin, mitä sovittiin?

Ovatko nyt syntyneiden ekohyllykokoelmalistojen säännöt selkeät? Miten ne ymmärretään?

Tulevaisuus:

Millä tavoin ekohyllyjen ylläpito järjestetään? Tehdäänkö täydennys Hankintaa? Mikä on seuraava askel? (kutsutaanko tästä jokin kokous koolle, ja jos, niin ketä sinne kutsutaan?)

Liite 2. Ekohylly 2.0 -konsepti

Tämä on hieman karsittu kopio suunnitellusta konseptipaperista, joka oli IMMS-näyttelytyökalulla toteutettavien ekohyllykokoelmalistojen koonnin taustalla.

Nykyään konseptipaperi on jo vanhentunut: Ekohyllyjä suunniteltiin alkuun sateenkaarihyllyjen rinnalla ja lailla toteutettaviksi omiksi hyllyriveikseen. Kuitenkin 20.8.2020 koontunut kokous päätti, että ekohyllyt toteutetaan näyttelytyökalulla, joka silloin oli vasta tekemässä tuloaan ja tarvitsi sisältöjä.

Konseptipaperista on poistettu henkilöiden nimet sekä 1.7.2020 pidetyn kokouksen lisäykset, jotka olivat työnjakoa 20.8.2020 kokoukseen valmistautumiseksi (mm. Kutsutavat henkilöt, asialista, aikataulut, yms.). Tiedot eivät ole relevantteja tämän kehittämistyön kannalta. Olen pyytänyt ja saanut luvan asianosaisilta konseptipaperin liittämälle kehittämistehtävään.

EKOHYLLY-KONSEPTI

- Hyllymetrien mittaaminen, kokoelman perustaminen (sisältötiimiläiset, ekotuki)
- Tehdään asiasanalista ja mietitään sisältö, konseptoidaan.

HYLLYN SISÄLTÖ

- Aineistoa sekä Ekohyllyssä että luokkienmukaisessa hyllyssä (varsinkin kauno)
- **Luonto ja ekologinen elämäntapa**
 - Kauno: ilmasto ja ympäristö aiheet keskeinen teema (harkittava tapauskohtaisesti)
 - Tieto: ilmasto ja ympäristö aiheet keskeinen teema, mutta mm. seuraavat:
 - Ympäristöfilosofia
 - Ympäristökasvatus
 - Jakamistalous yms.
 - Ympäristöjärjestöt ja projektit
 - Ympäristön suojeleminen
 - Ilmastonmuutos/ilmasto
 - Luonnonsuojelu ja uhanalaiset
 - Metsät hiilinieluinä, elämyksinä??
 - Ekomatkailu ja luontomatkailu
 - Ekorakentaminen
 - Ruoka – luomu, vege?? ; lähiruoka, ruoan tuotanto ja jakelu
 - Luonnonmukainen viljely
 - Ekoarkkitehtuuri
 - Askartelu, tuunaus, kierrätys

- Kierrätystaide?
- Luontosuhde, sis. eläimet
- Ympäristömittarit

Katsotaan lisäksi YSA:n asiasanoja (alla Liisan ehdotuksia/luonnostelua vihreällä 2. ja 8.7.20) https://finto.fi/ysa/fi/page/ryhma_18

- Ympäristöaktivismi, ympäristöarvot, ympäristöasenteet, ympäristöekologia, ympäristöetiikka, ympäristöhaitat, ympäristöhallinto, ympäristöongelmat, ympäristökysymykset, ympäristötietoisuus, ympäristöjärjestöt, ympäristöliikkeet, ympäristömuutokset, ympäristöpolitiikka, ympäristötaloustiede, luonnonsuojelujärjestöt, ympäristön tila, kestävä kulutus, ekokatastrofit, ympäristövaikutukset ja ympäristövaikutusten arviointi
- YK:n ympäristösopimukset?
- Ekoenergia, energian säästö, energiatehokkuus, hajautettu energiantuotanto, uusiutuvat energialähteet, uusiutuvat luonnonvarat, uusiutumattomat luonnonvarat, fossiiliset polttoaineet?
- Vesiensuojelu, metsiensuojelu, ilmansuojelu, ilmastonsuojelu, lajiensuojelu, metsät, ympäristön saastuminen, vesien / maaperän saastuminen, saastuminen
- *ekologisuus, ympäristöystävällisyys, ekologinen kestävyys (lisätty 19.8.20)*
- Ilmastonmuutokset, ilmastovaikutukset
- Hiilijalanjälki, ekologinen jalanjälki, ekologinen selkäreppu, hiilinielut, hiilineutraalius, vesijalanjälki, ympäristöindikaattorit, bioindikaattorit, indikaattorilajit, vesivarat, luonnon monimuotoisuus, biodiversiteetti, uhanalaiset lajit, sukupuuttoon kuoleminen
- Tuhon jälkeinen maailma, niukkuus, luontosuhde, antroposeeni, tulevaisuudentutkimus
- Jakamistalous, (alustatalous), kiertotalous, yhteiskäyttö, yhteisöllinen kulutus, yhteisöllinen talous, yhteiskulutus
- Ekologinen rakentaminen, ekoyhteisöt, ekologinen asuminen, ekologinen suunnittelu, ekodesign
- Ympäristökasvatus, luonto-opetus, luontokoulut
- Ekomatkailu, kestävä matkailu, luontomatkailu, ekoturismi
- Lähirooka, kausirooka, ruokapiirit, luonnonmukainen viljely, luonnonmukainen viljely, biodynaaminen viljely
- Ympäristötaide, ympäristöestetiikka
-
- Ympäristöjärjestöjen esitteitä, kierrätysoppaat yms.
- Oman alueen ympäristötoimijat

Kielet: suomi, ruotsi, englanti

Ilmestymisvuodet: 2015 -- (huom. Myös aiemmin ilmestynyttä aineistoa voidaan sisällyttää, jos katsotaan sopivaksi/tärkeäksi)

PILOTTIKIRJASTOT

missä kirjastoissa on jo ekohylly + Tapanila ja Oulunkylä

AINEISTON HANKINTA

- Valintaryhmä merkkää tai toimittajien teemalistat (esim. 20 nidettä, josta 10 eko)
- Asiantuntijoiden kirjalistat
- Sisältötiimit & ekotuki täydentää vanhemman aineiston osalta.
- Aineistoon liimataan tarrat, merkitään genreinä – kuka tekee? KIVEPA? Muuten aineisto lähtee kiertoon ennen merkitsemistä.

GRAAFINEN ILME & TIEDOTUS (VIMPA)

- Eko-tarra (signum)
- A4 plakaatti, selittävä markkinointilause: ”Tietoa ja näkökulmia ekologisuu-teen” tai ”Kirjastosta luotettavaa ja ajantasaista tietoa ympäristöstä”
- Sama tiedote infonäytölle & muu tiedostus
- Tapahtumat – palvelulupaus? ”Tule järjestämään”

Liite 3. Ekohyllykokoelmalistat: kolme esimerkkiä

Alla olevissa taulukoissa on esitetty esimerkinomaisesti lasten kaunokirjallisuuden, nuorten kirjallisuuden sekä aikuisten ilmastonmuutosta käsittelevän tietokirjallisuuden ekohyllykokoelmalistat. Ilmastonmuutos on aihe, josta on julkaistu paljon viime vuosina, ja osa näistä teoksista on sijoitettu biodiversiteetin, ekologisen elämäntavan tai luontosuhteen kokoelmalistoille. Listoja on yhteensä yhdeksän.

Taulukko 1. Aikuisten ilmastonmuutosta käsittelevä tietokirjallisuus

Luokka	Tekijä	Teos				
508.64	Isomäki, Risto	Miten Suomi pysäyttää ilmastonmuutoksen	2019	42	kirja	suomi
487	Annala, Silja	Hyvän sään aikana : mitä Suomi tekee, kun ilmasto muuttaa kaiken / työryhmä ja Hanna Nikkanen	2017	60	kirja	suomi
508.6	Wallace-Wells, David	Asumiskelvoton maapallo : elämä lämpenemisen jälkeen	2019	54	kirja	suomi
508.6	Wallace-Wells, David	The uninhabitable earth : a story of the future	2019	16	kirja	englanti
508.6	Wallace-Wells, David	Den obeboeliga planeten : Livet efter uppvärmningen	2019	2	kirja	ruotsi
508.64	Foer, Jonathan Saffran	Me olemme ilmasto : miten planeetta pelastetaan ruokavali-noilla?	2020	42	kirja	suomi
508.64	Foer, Jonathan Saffran	We are the weather : saving the planet begins at breakfast	2019	8	kirja	englanti
508.64	Foer, Jonathan Saffran	Det är vi som är klimatet : hur man räddar världen	2020	3	kirja	ruotsi
508.6	Saramäki, Rinna	250 ilmastotekoa, joilla pelastat maailman	2020	49	kirja	suomi

(jatkuu)

Taulukko 1 (jatkuu).

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
508.64	Klein, Naomi	Tämä muuttaa kaiken : kapitalismi vs ilmasto	2015	30	kirja	suomi
508.6	Jeppson, Jonathan	Åtta steg mot avgrunden : vårt framtida liv på planeten	2020	3	kirja	ruotsi
508.6	Willis, Rebecca	Too hot to handle? The Democratic Challenge of Climate Change	2020	1	kirja	englanti
508.64	Andersson, Kali	Klimatpsykologi : hur vi skapar hållbar förändring / Kali Andersson, Frida Hylander och Kata Nylén	2019	2	kirja	ruotsi
789.212 ELÄMÄ-KERRAT	Ernman, Malena	Sydämen asioita : perhe ja planeetta kriisissä / Beata & Malena Ernman, Greta & Svante Thunberg	2019	40	kirja	suomi
789.212 BIOGRAFIER	Ernman, Malena	Scener ur hjärtat / Malena Ernman & Svante Thunberg	2018	3	kirja	ruotsi
789.212 BIOGRAPHY	Ernman, Malena	Our house is on fire / Beata and Malena Ernman, Greta and Svante Thunberg	2020	2	kirja	englanti
508.64	Pantsar, Mari	Tienhaarassa : Johtajuus ilmastonmuutoksen aikakaudella / Mari Pantsar, Jouni Keronen	2019	29	kirja	suomi
487	Saukkonen, Leena	Sään ääri-ilmiöt ja ilmastonmuutos	2020	22	kirja	suomi
675.8	Lillberg, Petteri	Kestävä markkinointi / Petteri Lillberg & Riku Mattila	2020	17	kirja	suomi
361	Soukko, Aki	Energian aika : avain talouskasvuun, hyvinvointiin ja ilmastonmuutokseen / Aki Soukko, Rauli Partanen	2017	17	kirja	suomi
597.92	Pihlajaniemi, Mari	Linnut & ilmasto : matka muuttuvaan luontoon / Mari Pihlajaniemi, Heikki Eriksson, Aleksis Lehikoinen	2020	7	kirja	suomi
508.64		Arktinen murros. Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen käyttö pohjoisilla napa-alueilla / Eero Yrjö-Koskinen (toim.)	2017	12	kirja	suomi
508.64		Ilmastonmuutoksen voittajat ja häviäjät : sotateollisuus ja suuryhtiöt muovaavat lämpenevää epätasa-arvon maailmaa / Nick Buxton ja Ben Hayes (toim.)	2016	12	kirja	suomi

(jatkuu)

Taulukko 1 (jatkuu).

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
508.64	Thunberg, Greta	No one is too small to make a difference	2019	6	kirja	englanti
508.64	Partanen, Rauli	Musta hevonen : ydinvoima ja ilmastonmuutos / Rauli Partanen, Janne M. Korhonen	2016	11	kirja	englanti
485	Vassnes, Bjørn	Pakkasen valtakunta : kryosfääri ja elämä	2019	6	kirja	suomi
508.6	Borg, Pekka	Osaammeko toimia sovussa luonnon ja ilmaston kanssa? : taustaa ja tulevaa	2019	8	kirja	suomi
508.64	Figueres, Christina	The future we choose : surviving the climate crisis / Christiana Figueres, Tom Rivett-Carnac	2020	2	kirja	englanti
508.6	Rockström, Johan	Big world, small planet : välfärd inom planetens gränser / Johan Rockström och Mattias Klum	2015	2	kirja	ruotsi
508.64		Before the flood / written by Mark Monroe ; produced by Leonardo DiCaprio ; directed by Fisher Stevens	2017	4	DVD-levy	
508.64	Jamail, Dahr	The end of ice : bearing witness and finding meaning in the path of climate disruption	2020	2	kirja	englanti
508.6	Holthaus, Eric	The future Earth : a radical vision for what's possible in the age of warming	2020	2	kirja	englanti
920.13	Smil, Vaclav	Maakaasu : kohti kestävämpää energiataloutta	2019	6	kirja	suomi
508.64	Ehrenberg, Johan	Klimatkris : kan vi rädda klimatet genom att backa in i framtiden?	2018	1	kirja	ruotsi
508.6	Andri Snær Magnason	Ajasta ja vedestä	2020	18	kirja	suomi
487	Taalas, Petteri	Ilmastonmuutos ilmatieteilijän silmin	2021	35	kirja	suomi
508.64	Koskinen, Juha-Pekka	Hiilijalanjäljillä : kaikki mitä olet aina halunnut tietää ilmastonmuutoksesta mutta et ole kehdannut kysyä	2021	17	kirja	suomi
508.64 SELKOKIRJAT	Ertimo, Laura	Ilmastonmuutos selkokielellä	2021	8	kirja	suomi

Taulukko 2. Lasten kaunokirjallisuus

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
1.79	Tucker, Zoë	Rohkea tyttö ja jättiläiset : Greta Thunbergin innoittama satu maapallon pelastamisesta	2020	48	kirja	suomi
2.79	Tucker, Zoë	Greta och jättarna	2020	4	kirja	ruotsi
1.79	Korolainen, Tuula	Sara ja kadonneet sateet	2020	47	kirja	suomi
1.4	Pelttari, Mikko	Näkymätön myrsky / Mikko Pelttari, Jenna Kunnas	2019	49	kirja	suomi
1.4	Nygård, Tiina	Hulivili ja oikkuileva ilmasto / Tiina Nygård, Marjo Nygård	2020	45	kirja	suomi
1.79	Lucas, Ana	Valaan kertomuksia	2018	78	kirja	suomi
1.4	Parvela, Timo	Ella ja kaverit hiilijalanjäljillä	2019	114	kirja	suomi
1.4 ÄÄNIKIRJAT	Parvela, Timo	Ella ja kaverit hiilijalanjäljillä	2019	42	CD-levy	suomi
1.79	Rahikka, Kerttu	Elsa ja Lauri kierrättävät	2020	71	kirja	suomi
1.79	Pitkänen, Pasi	Kadonneiden eläinten saari	2017	45	kirja	suomi
1.79	Laihin, Marko	Mulu : lapsi joka toi metsän takaisin	2020	15	kirja	suomi
1.4	Hai, Magdalena	Kurnivamahainen kissa	2018	34	kirja	suomi
1.4	Havia, Pirjo	Meren maha on kipeä	2020	37	kirja	suomi
1.4	Koskinen, Juha-Pekka	Matilda pelastaa maailman	2018	35	kirja	suomi
1.2	Marttinen, Titta-mari	Riemukas metsäretki	2015	40	kirja	suomi
1.79	Keränen, Anssi	Lossi-Lassi etelänavalla	2018	39	kirja	suomi
1.79	Keränen, Anssi	Lossi-Lassin suuri sukellus	2016	65	kirja	suomi
1.79	Keränen, Anssi	Lossi-Lassi ja merten salaisuudet	2015	79	kirja	suomi
4.79	Moses, Brian	Dreamer	2018	4	kirja	englanti
1.4	Linna, Martti	Isän luokse	2017	44	kirja	suomi

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
1.4 HELPPOLU-KUISET	Barrows, Annie	Isa+Bea maapallon asialla	2015	37	kirja	suomi
1.79	Pere, Tuula	Jääkarhujen matka / Tuula Pere, Roksolana Panchyshyn	2017	6	kirja	suomi
1.79	Lappalainen, Elina	Nakki lautasella : mistä ruoka tulee?	2015	87	kirja	suomi
1.79	Bondestam, Linda	Elämäni pohjalla : yksinäisen aksolotlin tarina	2020	50	kirja	suomi
2.79	Bondestam, Linda	Mitt bottenliv : av en ensam axolotl	2020	13	kirja	ruotsi
1.4	Wartie, Eya Le	Tinga ja ystävät jäätikön luona	2017	4	kirja	suomi
1.79	Kolari, Marja-Riitta	Elma ja yökkäilevä Ylppö	2020	32	kirja	suomi
1.79	Corderoy, Tracey	Yksi sinne tai tänne	2020	47	kirja	suomi
1.79	Aittokoski, Metsämarja	Pidä metsä siistinä, Pikkuli	2020	70	kirja	suomi
1.79	Hytönen, Ville	Pikku-Matelin laulu	2019	39	kirja	suomi
1.79	Valtonen, Mato ym.	Jääkarhu Patrick : operaatio Tassunjälki	2020	28	kirja	suomi
1.79	Krohn, Inari (ja Leena)	Vihreä vallankumous	2020	30	kirja	suomi
1.7	Holmberg, Veikko	Tuuru-karhu ja moottorikelkkareitti	2018	6	kirja	suomi
1.4 JÄNNITYS	Heinonen, Joanna	Herkko ja kukoistavien kukkien kysymys	2020	40	kirja	suomi
4.79	Hawthorne, Lara	Alba : the hundred year old fish	2019	2	kirja	englanti
4.4	Bell, Jennifer	Operation Honeyhunt	2020	2	kirja	englanti
4.4	Bell, Jennifer	Operation Icebeak	2020	2	kirja	englanti
4.79	Courtney-Tickle, Jessica	The unexpected visitor	2017	1	kirja	englanti
4.79	Cottle, Katie	The blue giant	2020	2	kirja	englanti

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
1.4	Noronen, Paula	Supermarsu	2018	78	kirja	suomi
1.79	Lindgård, Eivor	Cucu & Bosmina	2019	10	kirja	suomi
4.79	Heffernan, Nanette	Earth hour : a lights-out event for our planet	2020	1	kirja	englanti
4.79	Armitage, Ronda	The lighthouse keeper's mystery	2020	2	kirja	englanti
1.7	Kurenniemi, Marjatta	Onneli, Anneli ja nukutuskello	2018	41	kirja	suomi
1.79	Katajavuori, Riina	Sumusaaren merirosvo	2015	40	kirja	suomi
1.79 HAUSKA OPPIA	Tirkkonen, Laura	Fiiian kimpsut ja kampsut : kuinka kasvaa kestäväksi kuluttajaksi	2020	17	kirja	suomi
4.4 SCIFI	Penfold, Nicola	Where the world turns wild	2020	3	kirja	englanti
1.79	Pellicioni, Sanna	Onni-poika osoittaa mieltä	2019	119	kirja	suomi
1.4	Nylén, Antti	Eino ja suuri possukysymys	2018	50	kirja	suomi
1.79	Laajarinne, Jukka	Kadonneen madon jäljillä : Tarina monimuotoisuudesta	2021	50	kirja	suomi
1.79	Kangas, Terhi	Helga ja Helmeri ilmastoagentteina	2021	20	kirja	suomi
1.79	Erkintalo, Jenni	Mato ja meri	2019	47	kirja	suomi

Taulukko 3. Nuorten kirjallisuus

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
377 NUORET	Annala, Silja	Tekoja nyt! : maailmanpelastajan käsikirja / Silja Annala, Sanna Pekkonen, Kaisa Uusitalo	2020	45	kirja	suomi
323.09 NUORET	Dubrovski, Nika	Protesti : vastarinnan historiaa : tarina, jonka on syytä jatkaa	2020	17	kirja	suomi
374 NUORET	Koskiranta, Eveliina	Vaikuta! : maailmanparantajien kirja	2020	33	kirja	suomi

(jatkuu)

Taulukko 3 (jatkuu).

Luokka	Tekijä	Teos	Julk.v.	Nide-lkm	Tyyppi	Kieli
508.64 UNGDOM		Vad håller ni på med? : en antologi om klimatet / medverkande: Kali Andersson [och 22 andra]	2019	4	kirja	ruotsi
506.84 YOUNG ADULTS	Giannella, Valentina	We are all Greta : be inspired to save the world	2019	4	kirja	englanti
1.4 NUORET SCIFI	Waris, Helena	Linnunsitoja	2017	20	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Waris, Helena	Vedenkehrääjä	2018	19	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Vacklin, Anders	Beta. Sensored reality / Anders Vacklin, Aki Parhamaa	2018	33	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Vacklin, Anders	Glitch. Sensored reality / Anders Vacklin, Aki Parhamaa	2019	36	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Vacklin, Anders	Replica. Sensored reality / Anders Vacklin, Aki Parhamaa	2020	37	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Reeve, Philip	Kävelevät koneet	2018	42	kirja	suomi
1.4 NUORET	Aho, Marja	Puunhalaaja : nuortenromaani	2019	6	kirja	suomi
508.6 NUORET	Heiskanen, Marjo	Yhteen hiileen : mistä ilmastonmuutoksessa on kysymys ja mitä me voimme sille tehdä?	2020	30	kirja	suomi
508.64 NUORET		Ilmastotekokirja / Kaisa Happonen, Karri Miettinen	2020	40	kirja	suomi
1.4 NUORET JÄNNITYS	Ojala, Anu	Petos	2018	23	kirja	suomi
1.4 NUORET	Hepo-Oja, Briitta	Siilin kuolema	2015	18	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Rossi, Veronica	Paljaan taivaan alla	2012	21	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Rossi, Veronica	Halki ikiyön	2013	19	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Rossi, Veronica	Yhä sininen taivas	2014	20	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Falls, Kat	Vastavirta	2011	16	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Falls, Kat	Veden alla	2011	11	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Aalto, Anne-Maija	Korento	2020	28	kirja	suomi
1.4 NUORET SCIFI	Riekkola, Joonas	Silkkomahaan kadonneet	2021	37	kirja	suomi